

Svátky a významné dny ve výuce občanské výchovy¹

Státní svátky a významné dny budeme připomínat žákům v aktuálním týdnu jejich konání. Postupně je budeme probírat formou aktivizačních činností a tím si je žáci lépe zapamatují. Obvykle v šestém ročníku základní školy se probírá látka Roční cyklus a Má vlast, ve kterých se probírají právě státní svátky a významné dny. Aktivitu je však možné zařadit i do jiných ročníků, dle uvážení učitele. Každá aktivita v sobě zahrnuje tabulku, kde jsou vymezeny základní didaktické kategorie. Dále následuje motivační fáze, poté činnostní fáze a nakonec návrh otázek pro reflexi.

Neúplná píseň (aktivita pro Den české státnosti - 28. září)

Výchovně vzdělávací cíle	Žák
Znalosti	<ul style="list-style-type: none"> definuje, kým byl svatý Václav vysvětlí, co pro naši zemi Václav udělal pojmenuje Václavovy rodinné vztahy
Dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> shrne význam slavných osobností uvědomí si, že je nutné udržovat pozitivní smýšlení o našich předcích ocení schopnost orientovat se v textu zhodnotí spolupráci se sousedem
Postoje	<ul style="list-style-type: none"> uvědomí si pocit hrdosti na svou vlast prokazuje respekt k významné osobnosti

¹ Následující materiál je, pro potřeby portálu EDUCOLAND, upravený výňatek z práce HURTÍKOVÁ, MARKÉTA. *Zpracování tematiky svátků a významných dnů v hodinách občanské výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy, 2013. 96 s.

	<ul style="list-style-type: none"> vytvoří si pocit sounáležitosti k naší zemi
Klíčové kompetence	Kompetence komunikativní, kompetence občanská.
Doporučený tematický okruh RVP ZV	➤ Člověk ve společnosti
Učivo RVP ZV	<ul style="list-style-type: none"> Naše vlast
Související průřezová témata	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osobnostní a sociální výchova, ➤ Multikulturní výchova
Mezipředmětové vztahy	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Český jazyk, ➤ Dějepis, ➤ Hudební výchova
Výukové metody	Metoda práce s textem, dialogické slovní metody – výukový rozhovor
Časová dotace	20 – 25 minut
Doporučený ročník	6. – 9.
Pomůcky	Text písně, běžné vybavení školní třídy.

Tato aktivita je vhodná i při výuce dalších svátků, ke kterým je možné najít vhodný text písně pojednávající o daném svátku. Při výkladu o Janu Husovi bychom si mohli pustit husitský chorál a před Vánocemi například některé z vánočních koled. Záleží na vyučujícím,

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

zda chce žáky pouze motivovat a přitáhnout jejich pozornost k probírané látce, nebo je přimět k zamyšlení nad textem.

Úvodní – motivační fáze

Nejdříve se žáky pohovoříme o slavných osobnostech a jejich skutcích/činech, které je proslavily. Konkrétně se v dnešní hodině budeme zabývat svatým Václavem, proto se žáků zeptáme, co již vědí o tomto významném světcí. Proběhne řízený rozhovor.

Dále si žáci ve dvojicích napíší poznámky, kterými činy se lidé mohou stát slavnými. Měli bychom žákům sdělit, že je nutné naše předky uchovávat v paměti a smýšlet o nich jen v pozitivním slova smyslu. Nyní přejdeme k samotné aktivitě.

Činnostní fáze

Žáci budou poslouchat ukázkou písně *Legenda o svatém Václavu a jeho krutém bratu Boleslavovi*, kterou napsal a nazpíval Jaromír Nohavica². Text písně budou mít vytištěný před sebou. Píseň nám sdělí mnoho informací o době Václava a lépe nám přiblíží jeho osobnost. Navíc jsou v textu vynechaná slova, která musí žáci doplnit. Dopsaná slova si poté porovnají se sousedem a pokusí se vyplnit všechny mezery. Poté si text společně projdeme a doplníme chybějící slova. Budeme vyvolávat jednotlivé žáky a dotazovat se jich na význam veršů a jejich přínos žákům. Vždy upozorníme na důležité informace, které si žáci zároveň doplní do sešitu.

Návrh otázek pro reflexi:

Co nového jste se dozvěděli o Václavu?

Jak by se daly zlepšovat vztahy v rodině?

Jak se vám tato činnost líbila?

Vníмали jste spíše hudbu nebo obsah písně?

Vlastní shrnutí provedené aktivity:

Žáci byli zpočátku této aktivity trochu zaskočení, protože přesně nevěděli, zda budou schopni zapsat všechna vynechaná slova, jelikož byli upozorněni, že nahrávku uslyší pouze jednou. Není to jako v hodině cizích jazyků, kde ji slyšíme několikrát. Během poslouchání byl

---

² Text písně je uveden v příloze číslo 1.

ve třídě naprostý klid, jen v obličeji některých žáků byla patrná nervozita z toho, že zřejmě nezachytili více slov. Uklidnila jsem je, že se cení snaha, aby vše doplnili, a příště se jim určitě bude dařit lépe. Někteří žáci byli vynalézaví, a snažili se doplnit slova za každou cenu, aby se rýmovala a mnohdy vyšla humorná a nesmyslná spojení.

Jestliže jsou ve třídě pomalejší žáci nebo příliš hluční, rozhodně bych doporučila nahrávku pustit dvakrát. Já jsem chtěla dodržet svůj plán, proto jsme ji poslechli jen jednou. Většině žáků se úkol zdárně podařilo splnit, těm nejhorším chybělo doplnit pět slov. Žáky jsem uklidnila, že jejich práce nebude hodnocena.

Příloha č. 1: Text písně „Svatý Václave“³

(pozn. vyznačená slova budou v cvičebním textu vynechány)

Sto dvacet párů volů jede do **Němec** kýrilijé kýrilijá
hřivny stříbra k tomu co za divná věc kýrilijé kýrilijá
Václav český **kníže** k nebi zdvihá dlaň kýrilijé kýrilijá
ve znamení **kříže** Němcům platí daň kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď **pozdraven** ty kdo v péči nás máš

Je německá říše mocnější než **meč** kýrilijé kýrilijá
Václave buď tiše modli se a **kleč** kýrilijé kýrilijá
pokornou svou hlavu seхни k ramenům kýrilijé kýrilijá
nevěř **Boleslavu** bratru krutému kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď **pozdraven** ty kdo v péči nás máš

Drahomíra matka kyne na **syna** kýrilijé kýrilijá
zlý osud ji potkal **vyhnána** byla kýrilijé kýrilijá
jde za Boleslavem mladším svým synem kýrilijé kýrilijá
přichystati slovem plány **zločinné** kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď pozdraven ty kdo v péči nás máš

³ Text písně je dostupný z: Jaromír Nohavica – Legenda o sv. Václavu [online]. 3. 12. 2008 [cit. 2012-11-04]. Dostupný z [www: <http://www.ujdeto.cz/lyrics/jaromir-nohavica/legenda-o-sv-vaclavu-akordy-cz>](http://www.ujdeto.cz/lyrics/jaromir-nohavica/legenda-o-sv-vaclavu-akordy-cz). a nahrávka je dostupná z: Legenda o sv. Václavu – Jaromír Nohavica [online]. 3. 3. 2010 [cit. 2012-11-04]. Dostupný z [www: <http://www.youtube.com/watch?v=XI_57x7yQHo>](http://www.youtube.com/watch?v=XI_57x7yQHo).

Na svatého Kosmy v **září** to bylo kýrilijé kýrilijá
v den dvacátý osmý slunce svítilo kýrilijé kýrilijá
Václav bratrem pozván na **hostinu** jest kýrilijé kýrilijá
chystá se věc hrozná krve bude téct kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď pozdraven ty kdo v péči nás máš

Hodovali pili Boleslav měl **řeč** kýrilijé kýrilijá
Václave můj milý pozdvihni náš meč kýrilijé kýrilijá
na německou říši táhni v čele **vojsk** kýrilijé kýrilijá
Václav sedí tiše neláká ho **boj** kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď pozdraven ty kdo v péči nás máš

Už se nebe bělá Václav na **mši** jde kýrilijé kýrilijá
u vrat do kostela vidí tváře zlé kýrilijé kýrilijá
už Václava bodli už se rodí báj kýrilijé kýrilijá
kněz Chrastěj se modlí Sancti Venceslai kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď pozdraven ty kdo v péči nás máš

Boleslav je králem v knížectví českém kýrilijé kýrilijá
v čele vojska táhne na **německou** zem kýrilijé kýrilijá
s císařem německým **čtrnáct** let se bil kýrilijé kýrilijá
po letech čtrnácti meč svůj **zahodil** kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď pozdraven ty kdo v péči nás máš

Sto dvacet párů volů zas jede do Němec kýrilijé kýrilijá
hřivny stříbra k tomu co za divná věc kýrilijé kýrilijá
Boleslav ach kníže k nebi zdvihá **dlaň** kýrilijé kýrilijá
ve znamení kříže Němcům platí **daň** kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď pozdraven ty kdo v péči nás máš

Teče voda v Labi podél **kostela** kýrilijé kýrilijá
bratr bratra zabil jak **Kain** Ábela kýrilijé kýrilijá
kdo z těch dvou je v nebi a kdo v pekle je kýrilijé kýrilijá
já tam tehdy nebyl a nic se neděje kýrilijé kýrilijá

Sláva ti sláva ti vévodo náš buď pozdraven ty kdo v péči nás máš

Václavův erb

Výchovně vzdělávací cíle	Žák
Znalosti	<ul style="list-style-type: none"> vyjmenuje znalosti, jež má o svatém Václavu napíše asociace pojící se k tomuto patronu
Dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> vytvoří erb vysvětlí, co namaloval na svůj erb
Postoje	<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí, co je pocit hrdosti na svoji zemi
Klíčové kompetence	Kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální
Doporučený tematický okruh RVP ZV	➤ Člověk ve společnosti
Učivo RVP ZV	<ul style="list-style-type: none"> Naše vlast
Související průřezová témata	➤ Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Výtvarná výchova, ➤ Dějepis

Výukové metody	Brainwriting, sokratovský rozhovor
Časová dotace	20 – 25 minut
Doporučený ročník	6. – 9.
Pomůcky	Pracovní list erby, běžné vybavení školní třídy.

Z pohledu kognitivních cílů žáci vysvětlí, co nakreslili na erb a diskutují nad erby ostatních spolužáků. Afektivní cíle jsou zde takové, které nás přesvědčí o tom, že je Václav důležitý pro naši zemi. Z psychomotorických cílů je důležité umět okomentovat svůj výtvar a vědět, co je přimělo k nakreslení jednotlivých částí a symbolů erbu.

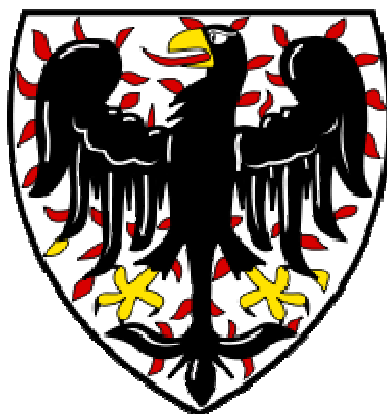
Tato aktivita je vhodná pro žáky spíše nižších ročníků a byla by vhodná i pro výuku dalších svátků, kde stojí v popředí nějaký významný vůdce, panovník nebo světec. Ve vyšších ročnících bych dbala více na to, aby žáci zapsali do erbu více hesel a napsali i písemný popis erbu.

Úvodní – motivační fáze

Každý z nás je něčím výjimečný a odlišný od ostatních lidí. Měli bychom znát odpovědi na následující otázky, nebo se nad nimi alespoň zamyslet. Čím se lišíme od ostatních lidí? Jaké znaky jsou pro nás charakteristické? Co jsou to pečeti a erby? Kde se s nimi můžeme setkat? K čemu slouží? Po tomto krátkém úvodním sokratovském rozhovoru bychom přešli k další fázi hodiny. Nyní by následovalo krátké seznámení s osobou svatého Václava a to formou brainwritingu, kdy by žáci na tabuli napsali, co je napadne ohledně této osobnosti. Společně bychom si jejich nápady okomentovali a přešli k další činnosti.

Činnostní fáze

Každému z žáků rozdáme vytisknutý pracovní list s vyobrazením dvou erbů. První z nich bude erb Přemyslovců a druhý bude prázdný. Žáci budou mít za úkol nakreslit erb, který by charakterizoval osobu svatého Václava. Pod erb každý z žáků vymyslí vlastní motto pojící se k svatému Václavu. Žáci budou mít k dispozici fixy a pastelky. Mohou využít svých znalostí, fantazie anebo se inspirovat hesly na tabuli. Po dokončení obrázku si žáci ve čtyřčlenných skupinkách mezi sebou vysvětlí význam symbolů a barev na svých erbech.

Obrázek. 3: Erb rodu Přemyslovců⁴

Návrh otázek pro reflexi

Bylo pro vás těžší nakreslit erb nebo vymyslet motto?

Jak se vám prezentoval vlastní výtvar?

Byl pro vás brainwriting inspirující?

Během doby, kdy žáci kreslí své erby, je ujistíme, že jde především o nápad, než o kvalitu jeho grafického zpracování a oceníme jakýkoliv výtvarný projev.

Šifra pro bystré hlavy

Výchovně vzdělávací cíle	Žák
Dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> vybere vhodný postup řešení dokáže vyluštit název svátku
Klíčové kompetence	Kompetence k řešení problémů.

⁴ Erb dynastie Přemyslovců. [online]. Poslední revize 18. 11. 2012 [cit. 2012-11-04]. Dostupné z [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Přemyslovci>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Přemyslovci)

Doporučený tematický okruh RVP ZV	➤ Člověk ve společnosti
Učivo RVP ZV	• Naše vlast
Související průřezová témata	➤ Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy	➤ Dějepis
Výukové metody	Brainstorming, práce s textem.
Časová dotace	20 – 25 minut
Doporučený ročník	6. – 9.
Pomůcky	Běžné vybavení školní třídy.

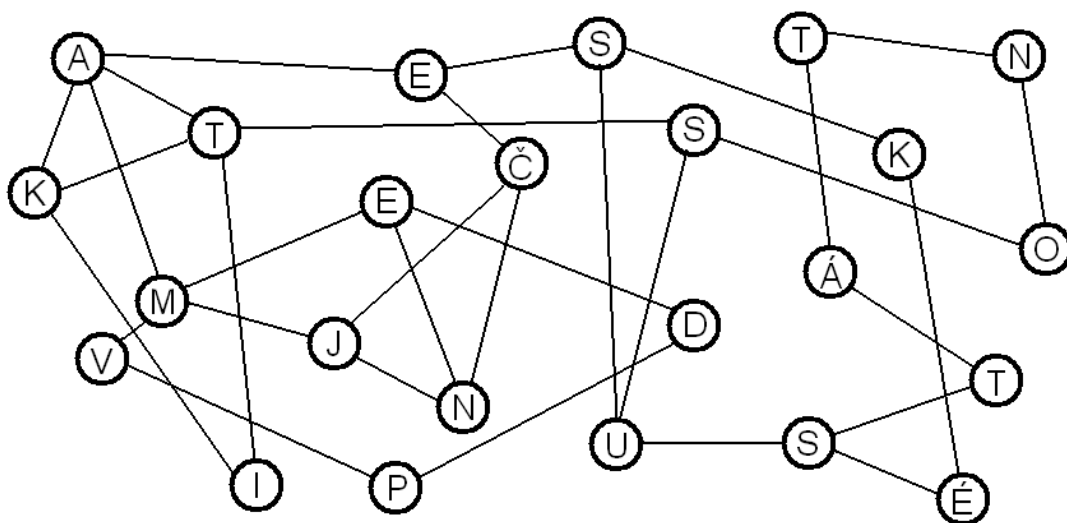
Z kognitivních cílů žáci vyjádří vlastními slovy, co již o tomto svátku vědí a popíší, jak došli k řešení šifry. Žáci na závěr vysvětlí, jak se jim pracovalo. Z afektivních cílů si žáci musí uvědomit, že aby dosáhli výsledku, musí být vytrvalí a nevzdávat se. Z psychomotorických cílů si žáci zkusí samostatně nalézt řešení úkolu.

Úvodní – motivační fáze

Položíme žákům otázku, co vědí o svatém Václavu z hodin dějepisu. Žáci ve čtveřicích formou brainstormingu vyprodukují nápady na toto téma. Nyní sdělíme žákům, co bude jejich dalším úkolem. Pokusí se vyluštit šifru.

Činnostní fáze

Úkolem je vyluštit název svátku, který pojednává o svatém Václavu a slaví se dne 28. září. Tajenka začíná písmenem D. Výběrem správné cesty mezi písmeny získáme název tohoto svátku. V obrázku jsou pro zmatení použity i falešné cesty a písmena.

Tuto šifru můžeme použít pro jakékoliv uvedení do tématu. Ovšem žáci si již zapamatují postup řešení a proto je lepší užít ji jen jednou za čas.

Návrh otázek pro reflexi

Jak se vám řešil úkol?

Luštíte rádi šifry?

Co jste si zapamatovali o tomto svátku?